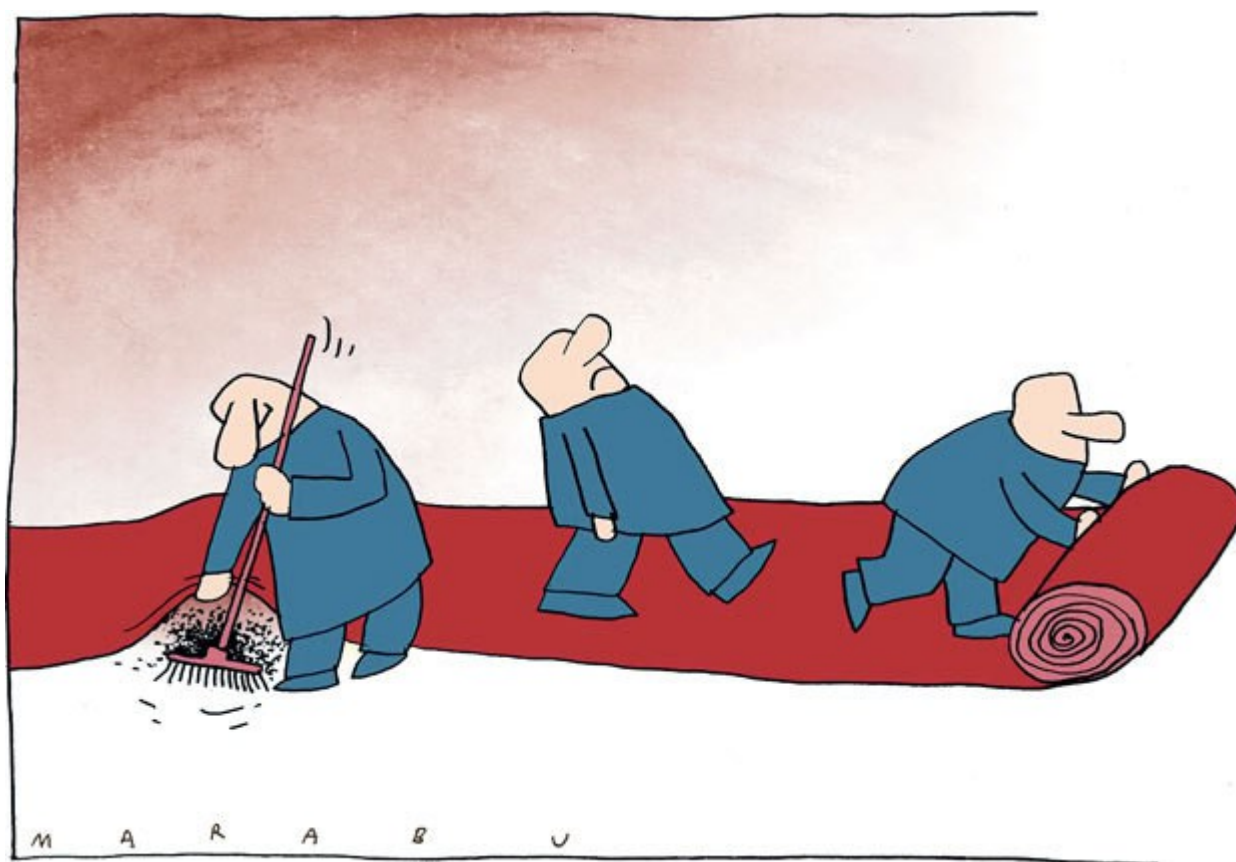

Mi lett Veled, Stumpf István?*

1998. október 20–25-e között Stumpf Istvánnal Londonban jártunk. A kancelláriaminiszter kabinetfőnökeként közreműködtem abban, hogy rendkívül tartalmas programot sikerüljön lebonyolítani a brit fővárosban, melynek során kormányzati vezetőkkel és parlamenti képviselőkkel, értelmiségiekkel, a gazdasági élet szereplőivel és helyi magyarokkal találkoztunk, és még a Wembley stadionba is eljutottunk egy Arsenal–Lens meccsre.

[Kerék-Bárczy Szabolcs](#)—Népszabadság, 2010. július 24.

Amint a Downing Street 10.-ből, a miniszterelnök hivatalából hajtott a delegációnkat szállító kisbusz a stadion felé, azt vettem észre, hogy István mélyen elgondolkodva néz ki az autó ablakán. „Bánt valami, István?” – kérdeztem. „Tudod, Szabolcs” – válaszolt –, „nem gondoltam volna, amikor gyerekként az állatokat őriztem a falunkban, hogy egyszer majd a brit miniszterelnök irodájában folytatok tárgyalásokat.”

Bevallom, hogy meghatott Stumpf Istvánnak ez a vallomása. Mindig nagyra becsültem azokat, akik első generációs értelmiségiekként keményen dolgozva küzdöttek föl magukat és váltak szakmájuk jeles képviselőjévé. Stumpf Istvánnal a kilencvenes évek első felében barátkoztam össze, szimpatikusnak találtam szívósságát, szorgalmát és tudását és azt, hogy vállalta gyökereit.

Könnyed, közvetlen stílusa is tetszett, nyilván ez is tette őt népszerűvé Magyarországon, ezért válhatott elfogadott személlyé a különféle politikai irányzatokban. Senki nem tehet arról, hogy hová születik, és mindenkinek nagy erkölcsi erőt jelenthet a háttere, ha támaszkodik rá, mert családjunk, indíttatásunk tartást adhat egy egész életre, függetlenül attól, hogy gazdagnak vagy szegénynek születtünk.

Istvánnal sokat beszélgettünk az évek során Magyarország helyzetéről, a nemzetközi környezetről és arról, hogy ha lehetőség lenne rá, milyen irányba lehetne és kellene kormányozni hazánkat. Természetesen ismertem a hátterét, a nyolcvanas években betöltött közéleti szerepét, de ennek ellenére vagy éppen ezért értékeltem alternatív utakat kereső magatartását, tanulni vágyását és tettekézségét. Úgy láttam, hogy osztozunk a liberalizmus és a nyugati konzervativizmus hagyományainak tiszteletében.

A Stumpf által vezetett Századvég Intézet szerény mértékben, de számomra mégis fontos gesztussal támogatott, hogy önerőből, első magyarországiént elvégezzem a Harvard Egyetem Kennedy Kormányzati Iskola kétéves közpolitikai mesterkurzusát. A Kennedy Schoolon egyébként korábban néhány hónapot István is eltöltött. Sőt meg is látogatott 1996-ban, s örömmel bocsátottam a rendelkezésére egy matracot pár négyzetméteres kollégiumi szobámban. Felkerestük egykori harvardi professzorát, az összehasonlító politikatudománnyal, közvélemény-kutatásokkal, választási rendszerekkel és politikai kommunikációval foglalkozó Pippa Norrist. Hazatértem után ugyan közel egy évet töltöttem a Matávnál Fellegi Tamás munkatársaként (ez egy másik, nagyon érdekes történet), ám a Fidesz 1998-as győzelme után Stumpf felkért, hogy legyek a kabinetfőnöke.

Utólag belátom, hogy némi naivitással vettem bele magam a munkába. Meg voltam arról győződve, hogy lehetősége nyílt Magyarországnak arra, hogy a legjobb szabadelvű-konzervatív hagyományokra alapozva végrehajtsa azokat a reformokat, amelyek hazánkat végleg lehorgonyozzák a Nyugat mellett. Belátom, tévedtem.

Sokkoló volt, hogy amikor még kinevezésünk előtt, 1998. június 17-én Bártfai Béla leendő miniszterelnökségi közigazgatási államtitkárral, annak kocsijával Stumpf lakására hajtottunk, Bártfai jelentőségteljesen közölte velem, hogy most az a feladatunk, hogy anyagi értelemben is behozzuk azt a hátrányt, amit a kommunisták negyvenéves regnálása során elszenvedtünk.

Hasonló megjegyzéseket Istvántól és a Fidesz számos ma is prominens vezetőitől hallottam akkoriban, ám hajlamos voltam ezt a friss kormányzati hevület számlájára írni. Néhány hónap alatt azonban kénytelen voltam belátni, hogy illúziót kergettem: Orbán kormányzásának alapvető célja és lényege volt a jogszabályokkal és az adófizetők pénzével való gátlástalan, „kreatív” gazdálkodás. Ebben a miniszterelnök minden részletre kiterjedő irányító, kancelláriaminisztere pedig kezdeményező és csúcsvégrehajtó szerepet játszott.

Ma már láthatjuk azt, amiről akkor nem akartam elhinni, hogy az Orbán-kormány leglényege lenne, ám amit azóta Debreczeni József több munkájában is bemutatott: a Fidesz kifejezetten

abban volt érdekelt, hogy saját oligarchikus rendszerét építse ki. Ehhez gyártott ideológiát, ehhez használta föl a hitet, a vallást, a nemzeti érzést, és ehhez rendelte hozzá a kormányzat minden föllelhető eszközét.

Egy esztendő után távoztam a Miniszterelnöki Hivatalból, és lényegében megszűnt a kapcsolatom Stumpf Istvánnal.

Most olvasom, hogy alkotmánybíróvá választása előtt miket mondott a parlamenti bizottsági meghallgatásán. Egyrészt saját Fidesz-kötődését azzal védi, hogy az amerikai alkotmánybíróság funkcióját betöltő Legfelsőbb Bíróság tagjait is pártpolitikai alapon nevezik ki. Nos, aki az amerikai rendszert a magyarhoz hasonlítja, az nem is az almát, de a gőzmozdonyt veti össze a körtével. Az amerikai és a magyar közjogi rendszer ugyanis gyökeresen eltér egymástól.

Magyarországgal ellentétben Amerikában komoly hagyománya van a fékek és ellensúlyok rendszerének.

Egy demokrácia minőségét jól mutatja, hogy nem feltétlenül kell mindent jogszabályban rögzíteni, a közösség mégis megköveteli az átláthatóságot, a tisztakezűséget és a jogkövető magatartást. Ez a helyzet Amerikában: ott az alkotmány nem ír elő végzettséget vagy szakmai tapasztalatot a legfelsőbb bírósági tagsághoz, mégsem válhat a testület tagjává senki sokéves bírói tapasztalat és széles körű alkotmányjogi ismeretek nélkül. (Az USA-ban az elnök jelöli a legfelsőbb bíróság tagjait, és a szenátus kétharmadának többsége kell a megválasztásukhoz.) Elképzelhetetlen Amerikában az is, hogy valakit azután nevezzenek ki a legfelsőbb bíróság tagjává, hogy az ország alkotmányos berendezkedésének megváltoztatását tartaná kívánatosnak.

Nos, Magyarországon nem működik jól a fékek és ellensúlyok rendszere, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy ezt a tényt egyöntetűen és forradalmi hevességgel hangoztatják már húsz éve a mindenkori ellenzéki pártok és értelmiségi támogatóik.

Nálunk sokkal komolyabb a szabályozott, formai kritériumrendszere annak, hogy kiből lehet alkotmánybíró, és Stumpf István nem felel meg ezen kritériumoknak. A parlamenti alkotmányozó többség azonban a „nemzeti együttműködés rendszerének” keretében semmibe veszi a törvényt, és így szavazza meg őt alkotmánybírónak. Stumpfnek nincs bírói gyakorlata, soha nem dolgozott jogászként. A közjog magas szintű ismerete előnyére válik egy vezető köztisztviselőnek, ám ezzel még nem lesz valakiből jogtudós, ahogy egy matematikából szigorlatozó közgazdászból sem lesz matematikus.

A törvényesség legfőbb őreként egy alkotmánybírónak nem célszerű valótlanítást állítania, márpedig Stumpf ezt tette, amikor kijelentette, hogy jogot tanult a Harvardon. Súlyos csúsztatás az is, ahogy a magyar és az amerikai legfelsőbb bírósági/alkotmánybírósági rendszert és kinevezési gyakorlatot összeveti. Az illetén hitelvesztés egy demokráciában már eleve alkalmatlanná tenné a jelöltet egy ilyen fontos tisztség betöltésére.

Mi lett Veled, István?

Miért tör olyan pozícióra valaki, amire nem alkalmas, holott bizonyítottan elismert a saját szakterületén, így élhetne a közösség által elismert, tartalmas és gazdag életet is? Miért nem elégszik meg a tekintélyes társadalomtudós azzal a pozícióval, amit a tudományos és üzleti életben elfoglalt?

Valószínűleg azért, mert nincsenek jogi korlátai, és nincsenek erkölcsi gátlásai. Mert az általa csodált főnök-miniszterelnök ezt a rendszert építette ki – a segítségével.

Amerikában vagy Svédországban nem feltétlenül szükségesek minden részletre kiterjedő jogszabályok, fékező erők és plakátokon hirdetett jelszavak ahhoz, hogy az emberek önmaguk igényeljék és betartsák a magas szintű demokratikus játékszabályokat. Magyarországon vagy Oroszországban a formális jog lehetővé tenné azt is, hogy akár skandináv típusú jogállamban éljünk, mégsem élünk abban.

Egykori barátom, Stumpf István döntéseit sajnálom. Alkotmánybíróvá emelését azonban a demokratikus Magyarország elleni támadásnak veszem. Újabb nagy lépéssel távolodunk a rendszerváltozás demokratikus eszményeitől, és rohamlépésekben közelítünk a putyini féldiktatúra felé. Vajon meddig asszisztál ehhez az ország?

A szerző 1998-1999 között a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter kabinetfőnöke

*Ezzel a címmel a www.nol.hu oldalon jelent meg a cikk. A Népszabadság nyomtatott kiadásában az általam (KBSZ) eredetileg leadott, „Mi lett Veled, István” címet viseli az írás.